

มคอ.3 รายละเอียดของรายวิชา

Course Specification

0107303 พิพิธภัณฑวิทยา Museology

รายวิชานี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร ศศ.บ. (ประวัติศาสตร์)

สาขาวิชาสังคมศาสตร์

หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2565

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยทักษิณ

หมวดที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. รหัส ชื่อรายวิชา จำนวนหน่วยกิต รายวิชาที่ต้องเรียนมาก่อน รายวิชาที่เรียนพร้อมกัน และคำอธิบายรายวิชา

0107303 พิพิธภัณฑ์วิทยา

3(2-2-5)

Museology

บูรพวิทยา : (ถ้ามี) -

ควบคู่ : (ถ้ามี) -

แนวคิดและการพัฒนาการของพิพิธภัณฑ์ เพื่อสร้างการตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ความหลากหลายทางวัฒนธรรม และการออกแบบนวัตกรรมสำหรับการจัดการทรัพยากรมรดกทางวัฒนธรรม

Concepts and development of museums for awareness – building towards significant of cultural resources management, wisdom, and cultural diversity; innovation designs for management of cultural heritage resources

2. ประเภทของรายวิชา

- ☐ ศึกษาทั่วไป
- ☐ วิชาพื้นฐานเฉพาะด้าน
- ☐ วิชาเอกบังคับ
- ☒ วิชาเอกเลือก
- ☐ วิชาโท
- ☐ วิชาเลือกเสรี

3. อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาและอาจารย์ผู้สอน

อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชา อาจารย์เขมิกา หวังสุข

อาจารย์ผู้สอน อาจารย์เขมิกา หวังสุข

4. ปีการศึกษา/ ภาคการศึกษา/ กลุ่มผู้เรียน

2568/ ภาคการศึกษาที่ 2/ S101

5. วัน/เวลา/สถานที่เรียน

วันจันทร์ เวลา 08.00 – 12.10 น. ห้อง 15211

6. วันที่จัดทำหรือปรับปรุงรายละเอียดของรายวิชาครั้งล่าสุด

27 ตุลาคม 2568

หมวดที่ 2 จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์

1. จุดมุ่งหมายของรายวิชา

เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้/มีความสามารถ/สมรรถนะที่ต้องการด้านต่าง ๆ

1.1 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถอธิบายแนวคิด หลักการ ของพิพิธภัณฑสถานประเภทต่าง ๆ ได้

1.2 เพื่อให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้หลักการและบทบาทของพิพิธภัณฑสถานเพื่อการเรียนรู้อย่างมีวิจารณญาณ

2. วัตถุประสงค์ของรายวิชา

เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับแนวคิดและหลักการในการจัดตั้งและการบริหารพิพิธภัณฑสถานประเภทต่าง ๆ หน้าที่ของพิพิธภัณฑสถานในฐานะพื้นที่แห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต และบทบาทของพิพิธภัณฑสถานที่มีต่อสังคมไทยในด้านต่าง ๆ

หมวดที่ 3 ลักษณะการดำเนินการ

1. จำนวนชั่วโมงที่ใช้ต่อภาคการศึกษา

ภาคบรรยาย	ภาคปฏิบัติ	การศึกษาด้วยตนเอง
30 ชั่วโมง (2 ชั่วโมง/สัปดาห์)	30 ชั่วโมง (2 ชั่วโมง/สัปดาห์)	75 ชั่วโมง (5 ชั่วโมง/สัปดาห์)

คำชี้แจง : ภาคการศึกษาคิดเป็นไม่น้อยกว่า 15 สัปดาห์

2. จำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์และช่องทางที่อาจารย์ให้คำปรึกษาและแนะนำทางวิชาการแก่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล

ทุกวันอังคาร เวลา 13.00-16.00 ห้อง 13409

หมวดที่ 4 แผนการสอนและการประเมินผล

1. แผนการสอน

สัปดาห์ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวนชั่วโมง		กิจกรรมการเรียนรู้ การสอน สื่อที่ใช้	ผู้สอน
		บรรยาย	ปฏิบัติ		
1	- แนะนำรายวิชา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เอกสารตำราเรียน ข้อตกลงในการเรียนและการประเมินผลการเรียน - ทดสอบความรู้ก่อนเรียนเพื่อวัดความพร้อมของนิสิต 1. ทบทวนความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับ - แนวความคิด และแนวทางการศึกษาพิพิธภัณฑวิทยา - แนวคิดทฤษฎีทางด้านพิพิธภัณฑวิทยา	3	1	- แนะนำรายวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล ข้อตกลงต่าง ๆ ในชั้นเรียน - แบบทดสอบก่อนเข้าบทเรียน	อ.เขมิกา หวังสุข
2-3	2. ประวัติและพัฒนาการของการพิพิธภัณฑ	4	4	- การบรรยาย - อภิปราย แลกเปลี่ยนในชั้นเรียน - การค้นคว้าโดยนิสิต	อ.เขมิกา หวังสุข
4-5	3. พัฒนาการ แนวคิด และหลักการในการจัดตั้งพิพิธภัณฑประเภทต่าง ๆ	4	4	- การบรรยาย - อภิปราย แลกเปลี่ยนในชั้นเรียน - การค้นคว้าโดยนิสิต	อ.เขมิกา หวังสุข
6-7	4. บทบาท หน้าที่ โครงสร้าง การบริหารจัดการ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับงานพิพิธภัณฑ	4	4	- การบรรยาย - อภิปราย แลกเปลี่ยนในชั้นเรียน - การค้นคว้าโดยนิสิต	อ.เขมิกา หวังสุข
8-11	5. ความสัมพันธ์ ระหว่างพิพิธภัณฑสถานกับสังคมมนุษย์: บทบาทของพื้นที่ทางสังคม - พิพิธภัณฑกับสังคมผู้สูงอายุ	8	8	- การบรรยาย - อภิปราย แลกเปลี่ยนในชั้นเรียน - นิสิตนำเสนอโครงการพิพิธภัณฑสถานจำลอง	อ.เขมิกา หวังสุข

สัปดาห์ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวนชั่วโมง		กิจกรรมการเรียนรู้ การสอน สื่อที่ใช้	ผู้สอน
		บรรยาย	ปฏิบัติ		
				เพื่อการส่งเสริมบทบาท พิพิธภัณฑ์ในพื้นที่ ทางสังคมแห่งการเรียนรู้	
12-13	6. การนำเสนอและการจัดแสดง นิทรรศการ: พื้นที่สังคมผ่านวัตถุ ทางวัฒนธรรม	4	4	- การบรรยาย - อภิปราย แลกเปลี่ยนใน ชั้นเรียน - การค้นคว้าโดยนิสิต	อ.เขมิกา หวังสุข
14	7. บทบาทและหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์ ในฐานะพื้นที่ทางสังคมแห่งการ เรียนรู้	2	2	- การบรรยาย - อภิปราย แลกเปลี่ยนใน ชั้นเรียน - นิสิตนำเสนอโครงการ พิพิธภัณฑ์จำลอง ครั้งที่ 1	อ.เขมิกา หวังสุข
15	8. พิพิธภัณฑ์กับโลกอนาคต	4	0	- การบรรยาย - อภิปราย แลกเปลี่ยนใน ชั้นเรียน - นิสิตนำเสนอโครงการ พิพิธภัณฑ์	อ.เขมิกา หวังสุข
16	สอบปลายภาค				
17					
รวม		33	27		

2. แผนพัฒนาประสิทธิภาพรายวิชา (ระบุได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☒ 1. จัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ของระยะเวลาทั้งหมดของรายวิชา
- ☐ 2. จัดการเรียนรู้ร่วมกับสถานประกอบการ องค์กร หรือหน่วยงาน
- ☒ 3. จัดการเรียนรู้เชิงรุก
- ☐ 4. รายวิชาส่งเสริมทักษะผู้ประกอบการของผู้เรียน
- ☐ 5. รายวิชาก่อให้เกิดนวัตกรรมของผู้เรียน โดยมีหนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากหน่วยงาน
- ☒ 6. จัดการเรียนรู้ผ่านช่องทางออนไลน์ (online) ร่วมกับ ในที่ตั้ง (on-site)
- ☐ 7. มีการพัฒนาสื่อการสอนแบบออนไลน์โดยผ่าน TSU MOOC

- ☒ 8. เปิดเผยคะแนนเก็บก่อนการสอบปลายภาค
- ☒ 9. ส่งระดับชั้นตามเวลาที่กำหนด โดยไม่มีข้อผิดพลาด
- ☐ 10. มีการทวนสอบรายวิชาในระบบของคณะฯ
- ☐ 11. อื่น ๆ ระบุ

3. แผนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ลำดับ	หัวเรื่อง/ประเด็น/รายละเอียด	วิธีการประเมิน/ ลักษณะการประเมิน	สัปดาห์ที่ประเมิน	คะแนน
1	แนวความคิดและแนวทางการศึกษา พิพิธภัณฑศึกษา /แนวคิดทฤษฎีทางด้าน พิพิธภัณฑศึกษา	แบบทดสอบครั้งที่ 1	4	10
2	ความสัมพันธ์ระหว่างพิพิธภัณฑสถานกับ สังคมมนุษย์: บทบาทของพื้นที่ทางสังคม - พิพิธภัณฑกับสังคมผู้สูงอายุ	Concept content & presentation	6	10
3	บทบาทและหน้าที่ของพิพิธภัณฑในฐานะ พื้นที่ทางสังคมแห่งการเรียนรู้	แบบทดสอบครั้งที่ 2	8	10
4	โครงการในรายวิชา 1 - พิพิธภัณฑกับสังคม ผู้สูงอายุ	idea, concept, content, presentation	10	30
5	โครงการในรายวิชา 2 -การนำเสนอและ การจัดแสดงนิทรรศการ: พื้นที่สังคมผ่าน วัตถุทางวัฒนธรรม	Concept content & presentation	14-15	20
6	สอบปลายภาค: ประมวลความรู้	สอบข้อเขียน	16-17	20
คะแนนรวม				100

วิธีการตัดเกรด ☒ อิงเกณฑ์ (FIX-Rate)
☐ อิงกลุ่ม (T-Score)

การกำหนดช่วงคะแนนของเกรด

เกรด	A	B+	B	C+	C	D+	D	E/F
ช่วงคะแนน	≥80	≥75	≥70	≥65	≥60	≥55	≥50	≥0

หมวดที่ 5 ทรัพยากรประกอบการเรียนการสอน

1. ตำรา เอกสารหลัก และข้อมูลสำคัญ

กรมศิลปากร. (2553). การออกแบบนิทรรศการในพิพิธภัณฑ์สถาน. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977).

E book: <http://digitalcenter.finearts.go.th/book/show-product/1299>

กองโบราณคดี. (2541). พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.2504 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ประชาชน.

จิรา จงกล. (2532). พิพิธภัณฑสถานวิทยา. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.

E-Book Link: [https://www.finearts.go.th/surinmuseum/view/23538-](https://www.finearts.go.th/surinmuseum/view/23538-%E0%B8%9E%E0%B8%B4%E0%B8%9E%E0%B8%B4%E0%B8%98%E0%B8%A0%E0%B8%B1%E0%B8%93%E0%B8%91%E0%B8%AA%E0%B8%96%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%A7%E0%B8%B4%E0%B8%97%E0%B8%A2%E0%B8%B2)

[%](https://www.finearts.go.th/surinmuseum/view/23538-%E0%B8%9E%E0%B8%B4%E0%B8%9E%E0%B8%B4%E0%B8%98%E0%B8%A0%E0%B8%B1%E0%B8%93%E0%B8%91%E0%B8%AA%E0%B8%96%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%A7%E0%B8%B4%E0%B8%97%E0%B8%A2%E0%B8%B2)

ณัฐริณี กาญจนารักษ์ และชนิดา ล้าทวีไพศาล. (2564). พิพิธภัณฑสถานในบทบาทของพื้นที่ทางสังคม: ความสำคัญของการพัฒนาพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกในพิพิธภัณฑสถาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์บรรจักษ์.

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (มปป). แนวทางการออกแบบนิทรรศการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. กรุงเทพฯ: พลัสเพลส.

Link: <http://waa.inter.nstda.or.th/stks/pub/2011/20110311-exhibition-design.pdf>

Ambrose, T. and Crispin Paine. (2006). **Museum Basics**. Second Edition, USA: Routledge.

D'Acquisto, Linda. (2006). **Learning on display: Student-created museums that build understanding**. Alexandria, Va.: Association for Supervision and Curriculum Development. [electronic resource-TSU Lib].

Henning, Michelle. (2006). **Museums, Media and Cultural Theory**. UK: Open University Press.

Macdonald, Sharon (edit). (2006). **A Companion to Museum Studies**. United Kingdom: Blackwell Publishing.

Peleggi, Maurizio. (2017). **Monastery, Monument, Museum: Sites and Artifacts of Thai Cultural Memory**. Honolulu: University of Hawaii Press.

Sonoda, Naoko (editor). (2016). **New Horizons for Asian Museums and Museology**.

Singapore: Springer Open.

Talbot, Graeme K. (2010). **Using Museums as an Educational Resource: An Introductory handbook for Students and Teachers**. Second Edition, Great Britain: Ashgate Publishing.

Usha Mujoo Munshi and Bidyut Baran Chaudhuri (editors). (2011). **Multimedia information extraction and digital heritage preservation**. Singapore: World Scientific.

2. เอกสารและข้อมูลแนะนำ

กรมศิลปากร. (2541). **พระมหากษัตริย์ไทยกับการพิพิธภัณฑ์**. กรุงเทพฯ: กราฟิคฟอร์แมท (ประเทศไทย).
กรมศิลปากร. (2547). **พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการพิพิธภัณฑ์**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์
พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

เกตุขพรรณ ค. พุฒ. (2551). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ การศึกษาการจัดการเชิงกลยุทธ์ของ
พิพิธภัณฑ์:กรณีศึกษาสถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติและพิพิธภัณฑ์ต่างประเทศ. กรุงเทพฯ:
สถาบันพิพิธภัณฑ์เพื่อการเรียนรู้แห่งชาติ.

ชนิษฐา วิเศษสาร และคณะ. (2559). **พิพิธภัณฑ์ระโนด**. สงขลา: คณะกรรมการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ระโนด.
คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2555). **25 ปี พิพิธภัณฑ์ธรรมศาสตร์
เฉลิมพระเกียรติ พ.ศ.2530 - พ.ศ.2554**. กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรินต์ติ้งเฮาส์.

นิคม มูลิกะคามะ. (2536). **คู่มือ: การปฏิบัติงานของภัณฑารักษ์พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ** กรมศิลปากร.
กรุงเทพฯ: อมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

เยาวนุช เวศร์ภาดา. (2546). **100 พิพิธภัณฑ์กรุงเทพฯ-ปริณิถน: โลกกว้างอยู่ไม่ไกล**. กรุงเทพฯ: แปลน
พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

เรวดี สุกุลพาณิชย์. (2553). ผลงานวิชาการ “โครงการสืบหาคำว่าความรู้ด้านกฎหมายมรดกทาง
ศิลปวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนากฎหมาย” เรื่อง “มาตรการและปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย
โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สู่การปรับปรุงแก้ไขในปัจจุบัน”
กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). (2545). **พิพิธภัณฑ์ไทยในศตวรรษใหม่**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์
พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

สถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ. (2561). **การศึกษาในพิพิธภัณฑ์ไร้กำแพง: บทความจากการประชุม
วิชาการด้านพิพิธภัณฑ์**. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

E Book: <https://issuu.com/academicmuseumsiam/docs/th>

สถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ. (2549). **พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้: พื้นที่ใหม่แห่งการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์พิมพ์ดี.

สถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ. (2559). **พิ(ศ) ภัทรภัณฑ: บทความเลือกสรรจากการประชุมวิชาการ.**

กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์. E Book: <https://issuu.com/academic-museumsiam/docs/94>

สมรักษ์ เจริญพจน์ (บก.). (2547). **คู่มือพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น.** กรุงเทพฯ: กราฟิคฟอร์แมท (ไทยแลนด์).

สาวิตรี สัตยาอุทัย. (2563). **การจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในลุ่มทะเลสาบสงขลา.** วิทยานิพนธ์ดุสิตบัณฑิต

สาขาวัฒนธรรมศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.

สุมาลี สังข์ศรี และคนอื่นๆ. (2548). **รายงานการวิจัยการจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต:**

พิพิธภัณฑ์. กรุงเทพฯ: องค์การค้ำของคุรุสภา.

แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย (บก.). (2531). **พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์.

หน่วยวิจัยการศึกษาการย้ายถิ่นข้ามแดน (2562). **การจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ตำบลปยุ อำเภอมือง**

จังหวัดสตูล โดยชุมชนมีส่วนร่วม. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.

3. สื่อการสอน Multimedia

1. พิพิธภัณฑ์สถานวิทยากับการคืนชีวิตนิทรรศการ ตอนที่ 1-3 โดยสำนักพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ
กรมศิลปากร

Link: <https://www.youtube.com/watch?v=AQUqfwRESx0>

https://www.youtube.com/watch?v=1MtuX8j_em4

<https://www.youtube.com/watch?v=IsTMaRBnv24>

2. Office of National Museum, Thailand Chanel

https://www.youtube.com/channel/UC4jUZfBAUkf9XQIFt_q-kPA

3. TEDx Talks: Topic “Museum”

4. ฐานข้อมูลพิพิธภัณฑ์ในประเทศไทย ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

<https://db.sac.or.th/museum/>

<https://www.facebook.com/%E0%B8%90%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%82%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%A1%E0%B8%B9%E0%B8%A5%E0%B8%9E%E0%B8%B4%E0%B8%9E%E0%B8%B4%E0%B8%98%E0%B8%A0%E0%B8%B1%E0%B8%93%E0%B8%91%E0%B9%8C%E0%B9%83%E0%B8%99%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%97%E0%B8%A8%E0%B9%84%E0%B8%97%E0%B8%A2-Museum-Database-186816704680230/>

5. คลังข้อมูลพิพิธภัณฑ์ <https://www.museumthailand.com/th/database>

*ในแต่ละหัวข้อบรรยายจะแจ้งรายชื่อหนังสืออ่านประกอบเพิ่มเติมตามแต่ละหัวข้อ